

De Limburgse Successieoorlog

Hoe dat dorloghe began,
Ende hoe dat ten inde es vergaen,
Dat sal nu die yeeste doen verstaen.
Scadelijc, fel ende swaer,
gheduerde bina vijf jaer
Dat orloge, sonder soene,
Tusschen den hertoge ende die baroene,
Die hem met crachte Limborch namen,
Tote datsi voor Woeronc quamen,
Datsi met swerden ende met kniven
Becorten, wient voort soude bliven.

Jan van Heelu, Rijmkroniek, r. 1436-1446

In het najaar van 1282 sterft Irmgard van Limburg. Ze was de erfdochter van graaf Walram van Limburg die in 1279 stierf. Met haar overlijden was de directe lijn van het huis van Limburg uitgestorven.

Irmgard was getrouwd met Reinoud I, de graaf van Gelre. Reinoud had al meteen na het voltrekken van zijn huwelijk bij de Duitse keizer geprobeerd de erfenis van Limburg veilig te stellen voor het geval zijn vrouw zou overlijden.

Overerving via de vrouwelijke lijn was echter niet zo normaal in de middeleeuwen en het duurde niet lang voordat anderen met een claim op het graafschap Limburg kwamen. De bisschoppen van Luik en Keulen

probeerden via formele kanalen het graafschap voor zich te winnen, maar degene met de beste claim was Adolf VIII, graaf van Berg. Hij was immers, net als Irmgard een kleinkind van de oudere graaf Hendrik van Limburg. Adolf was echter een kleinzoon, waardoor hij een sterkere claim had dan Irmgard, een kleindochter van Hendrik.

Adolf had wel door dat hij niet opgewassen was tegen de macht van Gelre, één van de grootste en sterkste graafschappen in de regio.

Walram van Valkenburg, een andere pretendent met een zwakkere claim, sloot zich aan bij Gelre. Om die reden koos Adolf ervoor om zijn claim aan de hertog van Brabant door te verkopen. Deze hertog, Jan I, had al langer aspiraties om zijn landen richting het Oosten uit te breiden en zo meer

Slag bij Woeringen (uit een 15e eeuwse manuscript van *Brabantse Yeesten*)

invloed op de handelsroute naar Keulen te krijgen en greep deze kans met beide handen aan. In de winter van 1282-3 kwamen de graaf van Gelre en de hertog van Brabant tegenover elkaar te staan. Ze probeerden zoveel mogelijk bondgenoten voor zich te winnen teneinde het graafschap Limburg te bemachtigen.

De oorlog die volgde, de Limburgse successieoorlog, kende verschillende veldslagen en eindigde in 1288 bij de slag bij Woeringen, één van de grootste en meest middeleeuwse veldslagen van de Lage Landen.

Doel van het spel

In deze werkvorm speel je hertog Jan I van Brabant of Reinoud I van Gelre.

De bedoeling is om in de loop van de successieoorlog zo'n groot mogelijke legermacht op de been te brengen en veldslagen te winnen. Dit doe je door bondgenoten aan te spreken/op te roepen. Bloedverwantschap en geografische ligging zijn daarbij de twee belangrijkste factoren.

Op vier momenten in het spel vinden er confrontaties plaats. De legers die dan op tafel liggen, worden tegen elkaar uitgespeeld. Het leger met de grootste troepenmacht wint. De eerste drie veldslagen zijn meer schermutselingen en zijn ieder 1 punt waard. De laatste veldslag symboliseert de grote Slag bij Woeringen en levert de overwinnaar 3 punten op. De speler die uiteindelijk de meeste punten heeft behaald krijgt het graafschap Limburg en wint de Successieoorlog.

Begin

Elke speler krijgt twee startkaarten die hij open voor zich op tafel legt. De hertog van Brabant wordt gesteund door Adolf VIII van Berg en de graaf van Gelre wordt gesteund door Walram van Valkenburg. De overige bondgenootkaarten worden geschud en op een gedekte stapel gelegd. Elke speler krijgt 3 kaarten van de bondgenotenstapel in de hand.

De kleinere kaarten zijn gebeurteniskaarten, deze worden ook geschud en gedekt op één stapel gelegd naast de bondgenotenstapel.

Spelverloop

Als een speler aan de beurt is, mag hij twee acties doen:

1) een kaart spelen EN 2) een kaart pakken.

- 1) Als de speler een kaart uitspeelt, kan dat een gebeurteniskaart of een bondgenootkaart zijn.

De bondgenootkaart uit zijn hand mag hij alleen spelen als de persoon, stad of clan op de kaart

a) een verwantschap heeft met een bondgenoot die al op tafel ligt óf b) een buurland is van een bondgenoot die al op tafel ligt.

De speler zegt hardop tegen zijn tegenspeler dat hij zijn leger uitbreidt met bondgenoot X, omdat deze of familie of buur is van bondgenoot Y die al op tafel ligt en legt de kaart naast de bondgenootkaarten die er al liggen. De kaarten op tafel vormen zijn leger.

Als de speler een gebeurteniskaart uitspeelt, leest hij deze hardop voor alvorens hem uit te spelen.

LET OP: Niet alle kaarten kunnen op alle momenten uitgespeeld worden. Bedenk goed welke kaart je wanneer uitspeelt.

Als er een gebeurteniskaart wordt uitgespeeld, dan kan deze naast de bondgenootkaarten gelegd worden (als de kaart invloed heeft op de eerstkomende veldslag),

op een bondgenootkaart gelegd worden (als deze invloed heeft op de bondgenootkaart tot de volgende veldslag) of na gebruik

op de aflegstapel gelegd worden (al dan niet samen met een of meerdere bondgenootkaarten).

Een speler mag er voor kiezen om GEEN kaart te spelen.

- 2) Na het spelen van een kaart pakt de speler een kaart van de andere stapel dan waar hij uit gespeeld heeft. Dus als de speler een bondgenootkaart heeft neergelegd, pakt hij een kaart van de gebeurtenisstapel. Als hij een gebeurteniskaart heeft gespeeld, trekt hij een kaart van de bondgenotenstapel.

NB. Een speler mag ervoor kiezen om GEEN kaart te spelen. In dit geval pakt hij wel een kaart van de bondgenotenstapel.

Tussentijdse schermutselingen

Op het moment dat er in totaal **10** bondgenootkaarten op tafel liggen (beide legers bij elkaar opgeteld), vindt de eerste confrontatie plaats. Zodra de 10^e bondgenootkaart neergelegd wordt, wordt het spel stilgelegd om een tussenstand op te nemen. Van beide partijen wordt de hoeveelheid cavalerie en infanterie opgeteld. De partij met het grootste leger, wint de confrontatie en krijgt 1 punt (per confrontatie). Bij gelijke aantallen wint de speler met de meeste cavalerie. Als ook deze gelijk is, krijgen beide spelers 1 punt.

Na de confrontatie gaat het spel door. De tijdelijke gebeurteniskaarten (naast de bondgenootkaarten en op de bondgenootkaarten) worden weggelegd en het spel gaat verder.

De volgende confrontatie en telling, vindt plaats als er **16** bondgenoten op tafel liggen. De derde confrontatie op het moment dat er **24** bondgenootkaarten liggen. Elke telling levert een speler 1 punt op.

Slag bij Woeringen en het einde van het spel

De vierde en laatste confrontatie is de Slag bij Woeringen. Deze vindt plaats op het moment dat alle bondgenootkaarten zijn uitgespeeld en één speler niets meer kan. Zodra deze speler heeft gepast, mag de tweede speler nog één kaart uitspelen en dan begint de eindtelling.

De bondgenoot- en gebeurteniskaarten die op het einde nog niet uitgespeeld zijn, doen NIET mee met de eindslag.

Bij de Slag bij Woeringen werkt de telling hetzelfde als bij de vorige confrontaties, alleen is deze slag 3 punten waard.

De totale score van alle confrontaties wordt opgeteld en degene met de meeste punten is de winnaar van de Limburgse Successieoorlog. Bij gelijke stand wint degene die de Slag bij Woeringen gewonnen heeft.

Jan I van Brabant tijdens de slag bij Woeringen
(uit de 14e eeuwse *Codex Manesse*)

ducatieve doelen

- Aan het einde van dit spel kunnen de spelers uitleggen:
- wie de hoofdrolspelers waren tijdens de Limburgse Successieoorlog;
  - waar de hoofdrolspelers vandaan kwamen;
  - uit welke middeleeuwse gebieden de huidige provincie Limburg is opgebouwd;
  - welke heren machtiger waren dan anderen;
  - waarom vorsten bondgenoten nodig hadden;
  - waarom familieverbanden en huwelijkspolitiek zeer belangrijk waren in de middeleeuwen;
  - dat steden in de 13^e eeuw ook een belangrijke rol vervulde in de politiek;
  - dat het vormen van bondgenootschappen niet vanzelfspreken is;
  - dat de Limburgse Successieoorlogen uit een reeks van kleinere conflicten en schermutselingen bestond;
    - dat er verschillende oorzaken waren voor het al dan niet goed verlopen van een veldslag;
    - dat de bondgenootschappen in de loop van de oorlog wisselden;
    - dat de Slag bij Woeringen cruciaal is geweest voor de afloop van de Successieoorlog en daarmee het lot en de geschiedenis van Limburg.

et echte conflict

Het is voor het historisch leerrendement van de spelers van wezenlijk belang om de uitslag van het spel te vergelijken met het daadwerkelijk verloop van de Limburgse Successieoorlog.

Probeer met de spelers ook verklaringen te zoeken voor de verschillen tussen de uitslag en bondgenootschappen in het spel en in de historische werkelijkheid.

TIP VOOR IN DE LES: Als je dit spel met leerlingen doet, kan je ze de opdracht geven om van elke actie in het spel kort een aantekening te maken. Als huiswerk kan je de leerlingen vragen de aantekeningen laten uitwerken tot een kroniek, net als Jan van Heelu heeft gedaan. Jan van Heelu, de auteur van het introductiefragment, was ooggetuige bij de slag

van Woeringen. Hij heeft een ruim 8000 regels tellend gedicht geschreven over de Limburgse successieoorlog, de *Rymkronyk betreffende de slag bij woeringen van het jaer 1288*. Daarnaast hebben andere kroniekschrijvers de oorlog ook opgenomen in hun kronieken, zo ook die van Jan van Boendale in zijn *Brabantsche Yeesten*, waar de afbeelding op de eerste pagina vandaan komt.

De volgende les kunnen de leerlingen die tegenspelers waren hun twee kronieken qua inhoud met elkaar vergelijken en een discussie voeren over de subjectiviteit en betrouwbaarheid van primaire bronnen als kronieken.

asleep van het conflict (pas lezen na het spelen!)

In de historische successieoorlog was de heer van Valkenburg de trouwste en meest agressieve bondgenoot van Gelre. Ook kozen de broers Hendrik en Walram uit het huis van Luxemburg de kant van Gelre, net als de aartsbisschop van Keulen. Zij werden bijgestaan door o.a. de graaf van Nassau en Diederik Loef, de broer van de graaf van Kleef. Daarnaast werden delen van het Gelderse leger opgebouwd uit afgezanten van verschillende Gelderse steden uit de regio.

Het leger van Jan van Brabant kreeg hulp van de (schoon)broers en graven Van Berg en Van der Mark. De graaf van Loon, Gulik, Tecklenburg en Vianden sloten zich ook bij de Brabanders aan. De meest opmerkelijke bondgenoot van Brabant was ongetwijfeld de stad Keulen, die zich openlijk tegen de aartsbisschop van Keulen keerden. Symbolisch hadden zij ook de sleutel van de stad meegenomen. Door de winst van de Brabanders wist de stad Keulen zich ook definitief los te maken van het keurvorstendom Keulen dat in handen van de aartsbisschop was. Andere opmerkelijkheden zijn de keuzes van de graaf van Gulik, die nauwe banden met Gelre had (en later ook als huis van Gulik graven en hertogen van Gelre worden) en de graaf van Vianden, die formeel leenman van de graaf van Luxemburg was.

De graven van Henegouwen, de bisschop van Luik en de graaf van Vlaanderen hielden zich uiteindelijk afzijdig (hoewel vanuit Vlaanderen wel wat troepen uit steden stuurde, wellicht omdat Reinoud I van Gelre in 1286 met één van Gwijdes dochters huwde). Floris V had formeel de kant van Brabant gekozen, maar begon in 1287 zijn grote campagne in West-Friesland waar al zijn leenmannen aan bijdroegen. Deze heren waren dus niet aanwezig bij Woeringen. Eerder waren zij wel actief in het conflict, mede omdat de graaf van Gelre de Brabantse stad Tiel innam en zo het conflict richting de landen van Arkel en Kuilenburg (Culemborg) bracht.

De Slag bij Woeringen zelf was een heroïsche slag, waarbij het stereotype beeld van de middeleeuwse ridders wordt bevestigd. Volgens de kronieken stonden er aan iedere zijde ruim 2000 ridders en iets meer voetvolk en stierven aan Gelderse zijde uiteindelijk 1100 man en aan Brabantse kant slechts 41 mensen.

De beide broer van Luxemburg stierven op het slagveld. Adolf van Nassau werd door Jan van Brabant zonder losgeld vrijgelaten. De graaf van Gelre werd ook gevangen genomen en het losgeld wat voor hem gevraagd werd, heeft Gelre nog decennia lang economisch zwak gehouden. De aartsbisschop van Keulen werden gevangen genomen door de graaf van Berg. Deze had zo'n hekel aan de aartsbisschop dat hij de bisschop verplicht in zijn volledige harnas liet rondlopen. Toen de bisschop (na een jaar!) eenmaal vrijgekocht was liet hij de graaf van Berg gevangennemen. Hij smeerde de graaf naakt onder de honing en hing hem een paar weken in een kooi aan de stadsmuren van Keulen, als attractie voor de bijen en vliegen. De graaf stierf enkele weken later ana zijn verwondingen. De wraak van de aartsbisschop was letterlijk en figuurlijk zoet.

De successieoorlog wordt in 1289 formeel afgesloten als de Franse koning als bemiddelaar optreedt en Brabant definitief Limburg krijgt. Limburg wordt vanaf dat moment een personele unie met Brabant en blijft in Brabantse handen tot 1403 als het overgaat in de Bourgondische landen, net als de rest van de Nederlanden.

De slag bij Woeringen met linksonder de troepen van de aartsbisschop van Keulen (de vlag met het kruis erin) en rechts op de achtergrond van de vaandelwagen van Keulen met de sleutel van de stad erop. De meest rechtse vlag is de vaandel van de stad Keulen met bovenin drie kronen en onderin elf tranen.
(uit de 15e eeuwse *Koelhoffsche Chronik*)

Deze werkvorm is ontwikkeld door Koen Henskens, vakdidacticus Geschiedenis aan de Lerarenopleiding Geschiedenis aan het *Instituut voor Leraar en School* aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen en kernlid van *Actief Historisch Denken* voor de conferentie 'Limburgse Geschiedenis gedidactiseerd' georganiseerd door de lerarenopleiding Geschiedenis van Fontys te Sittard (1 feb 2017). Voor vragen over didactiek of de werkvorm: Email: koen.henskens@han.nl Website: www.koehenskens.jimdo.nl

Jan I hertog van Brabant

Familiebanden:

- schoonbroer Jan van Luik
- schoonbroer Floris V van Holland
- schoonzoon Gwijde van Vlaanderen

Buurlanden:

- Arkel
- Cuijk
- Henegouwen
- Luik
- Loon
- Voorne

300

200

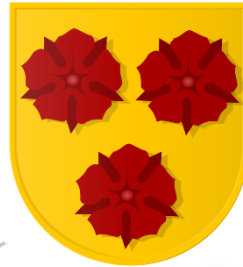
Reinoud I graaf van Gelre

Familiebanden:

- schoonbroer Walram v Valkenburg
- neef Adolf VIII van Berg
- neef Walram van Gulik

Buurlanden:

- Cuijk
- Gulik
- Heinsberg
- Keulen
- Kleef
- Meurs

300

200

Adolf VIII graaf van Berg

Familiebanden:

- schoonbroer Eberhard van de Mark
- oom Reinoud I van Gelre
- achterneef Walram van Valkenburg

Buurlanden:

- Gulik
- Keulen
- Kleef
- Mark
- Meurs
- Nassau

50

150

Walram heer van Valkenburg

Familiebanden:

- schoonbroer Reinoud I van Gelre
- neef Hendrik VI van Luxemburg
- achterneef Arnold V van Loon

Buurlanden:

- Gelre
- Gulik
- Heinsberg
- Horn
- Loon
- Luik

100

100

Cuijk

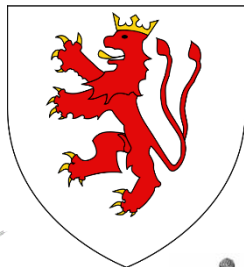
Scavedries Limburgse inheemse adel

Familiebanden:

Inheemse adel van Limburg was verdeeld in twee clans, die van 'Scavedries' en 'Mulrepas'.

Buurlanden:

- Gelre
- Gulik
- Loon
- Luik
- Valkenburg

50

100

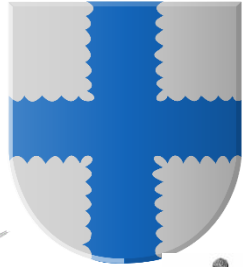
Clan van Mulrepas Limburgse inheemse adel

Familiebanden:

Inheemse adel van Limburg was verdeeld in twee clans, die van 'Scavedries' en 'Mulrepas'.

Buurlanden:

- Gelre
- Gulik
- Loon
- Luik
- Valkenburg

50

100

Arnold V graaf van Loon

Familiebanden:

- neef Walram van Gulik
- neef Walram van Valkenburg
- schoonbroer Godfried van Vianden
- neef Albrecht van Voorne

Buurlanden:

- Brabant
- Heinsberg
- Horn
- Luik
- Valkenburg

100

100

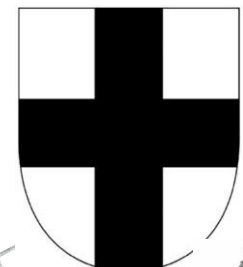
Siegfried aartsbisschop van Keulen

Familiebanden:

- Geen directe familiebanden in de regio
- *bisdom Luik*

Buurlanden:

- Berg
- Gelre
- Gulik
- Kleef
- Luxemburg
- Nassau

150

150

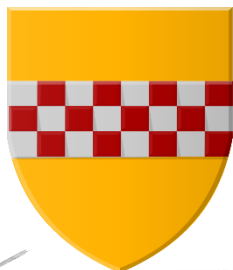
Eberhard I graaf van der Mark

Familiebanden:

- schoonbroer Adolf VIII van Berg
- achterneef Walram van Valkenburg

Buurlanden:

- Berg
- Kleef
- Meurs
- Nassau

100

100

Walram graaf van Gulik

Familiebanden:

- neef Reinoud van Gelre
- oom Arnold V van Loon
- man van nicht van Jan van Brabant

Buurlanden:

- Gelre
- Heinsberg
- Keulen
- Luxemburg
- Valkenburg

100

100

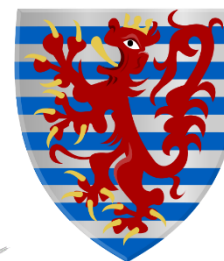
Hendrik VI graaf van Luxemburg

Familiebanden:

- broer Walram van Ligny
- neef Walram van Valkenburg
- achteroom Adolf VIII van Berg

Buurlanden:

- Gulik
- Henegouwen
- Keulen
- Luik
- Nassau
- Vianden

150

100

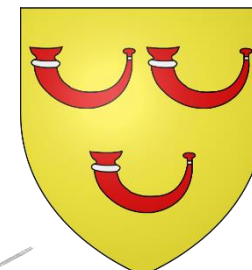
Willem II heer van Horn

Familiebanden:

- achterneef Dirk II van Heinsberg
- nazaat hertogen van Brabant
- *leenman van Loon*

Buurlanden:

- Brabant
- Cuijk
- Gelre
- Heinsberg
- Loon

50

50

Dirk II heer van Heinsberg

Familiebanden:

- oom Diederik III van Kleef
- oom Diederik Loef van Kleef
- achteroom Willem II van Horn

Buurlanden:

- Gelre
- Gulik
- Horn
- Loon
- Valkenburg

50

50

Walram graaf van Ligny

Familiebanden:

- broer Hendrik VI van Luxemburg
- neef Walram van Valkenburg
- achteroom Adolf VIII van Berg
- *leenman Hendrik VI van Luxemburg*

Buurlanden:

- Henegouwen
- Keulen
- Luik
- Luxemburg

50

100

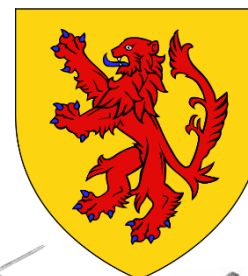
Floris V graaf van Holland

Familiebanden:

- schoonzoon Gwijde van Vlaanderen
- schoonbroer Jan van Brabant
- neef Walram van Gulik

Buurlanden:

- Arkel
- Brabant
- Gelre
- Kuilenburg
- Vlaanderen
- Voorne

150

200

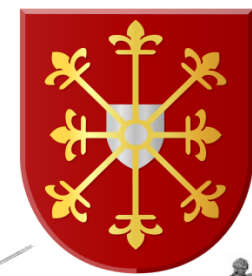
Diederik III graaf van Kleef

Familiebanden:

- schoonbroer Reinoud van Gelre
- broer Diederik Loef van Kleef
- neef Dirk II van Heinsberg

Buurlanden:

- Berg
- Cuijk
- Gelre
- Keulen
- Meurs

100

100

Jan II graaf van Henegouwen

Familiebanden:

- neef Gwijde van Vlaanderen
- schoonbroer Hendrik VI Luxemburg
- schoonbroer Walram I van Ligny

Buurlanden:

- Brabant
- Ligny
- Luik
- Luxemburg
- Vlaanderen

50

100

stad Aken vrije rijksstad

Familiebanden:

- deze stad is alleen verantwoording schuldig aan de Duitse keizer en is verder vrij

Buurlanden:

- Gulik
- Keulen
- Luik
- Luxemburg
- Valkenburg

100

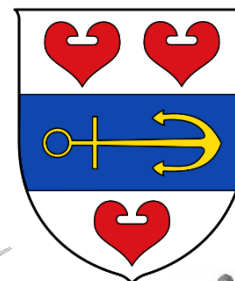
Otto IV graaf van Tecklenburg

Familiebanden:

- neef Adolf VIII van Berg
- neef Eberhard I van der Mark

Buurlanden:

- Berg
- Mark
- Nassau

50

100

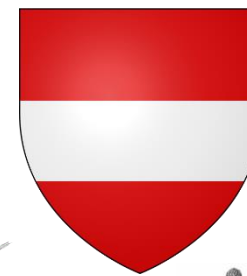
Godfried graaf van Vianden

Familiebanden:

- schoonbroer Arnold V van Loon
- achterneef Walram van Valkenburg
- *leenman van Luxemburg*

Buurlanden:

- Gulik
- Keulen
- Luik
- Luxemburg

50

100

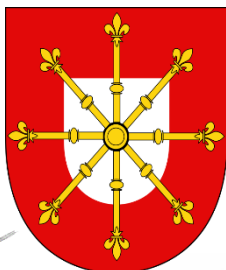
Diederik Luf van Kleef

Familiebanden:

- schoonbroer Reinoud I van Gelre
- broer Diederik III van Kleef
- neef Dirk II van Heinsberg

Buurlanden:

- Berg
- Cuijk
- Gelre
- Keulen
- Meurs

50

50

Adolf I Graaf van Nassau

Familiebanden:

- neef van Jan I van Cuijk
- getrouwd in familie Van der Mark

Buurlanden:

- Berg
- Keulen
- Luxemburg
- Mark
- Tecklenburg

100

50

Diederik II heer van Meurs

Familiebanden:

- *leenman van Kleef*
- getrouwd met Gelderse adel

Buurlanden:

- Berg
- Cuijk
- Gelre
- Keulen
- Kleef
- Mark

50

50

Jan van Vlaanderen Bisschop van Luik

Familiebanden:

- zoon van Gwijde van Vlaanderen
- schoonbroer Floris V van Holland
- schoonbroer Jan van Brabant
- *suffragaanbisdom van Keulen*

Buurlanden:

- Brabant
- Henegouwen
- Loon
- Luxemburg
- Valkenburg

50

150

stad Keulen van aartsbisdom Keulen

Familiebanden:

- stad formeel onderdeel aartsbisdom Keulen

Buurlanden:

- Berg
- Gulik
- Keulen
- Mark
- Nassau

50

200

Jan I Heer van Cuijk

Familiebanden:

- oom Adolf I van Nassau
- getrouwd in familie van Gelre
- *leenman van Brabant*

Buurlanden:

- Brabant
- Gelre
- Horn
- Kleef

50

50

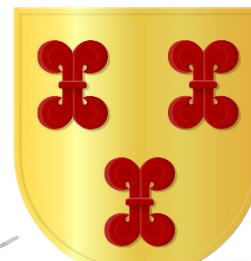
Hubert I Heer van Kuilenburg

Familiebanden:

- schoonbroer Jan II van Arkel
- achterneef Arnold V van Loon
- *leenman van Holland*

Buurlanden:

- Arkel
- Brabant
- Gelre
- Holland
- Voorne

50

50

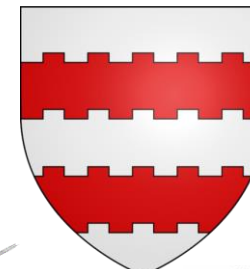
Jan II heer van Arkel

Familiebanden:

- schoonbroer Hubert van Kuilenburg
- neef Albrecht van Voorne
- *leenman van Holland*

Buurlanden:

- Brabant
- Gelre
- Holland
- Kuilenburg
- Voorne

50

50

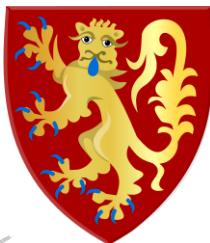
Albrecht Heer van Voorne

Familiebanden:

- oom Arnold V van Loon
- neef Albrecht van Voorne
- *leenman van Holland*

Buurlanden:

- Arkel
- Brabant
- Holland
- Kuilenburg
- Vlaanderen

50

50

stad Sittard van Valkenburg

Familiebanden:

- stad formeel onderdeel van de heerlijkheid Valkenburg

Buurlanden:

- Gelre
- Valkenburg
- Gulik
- Loon

100

stad Montfort van Gelre

Familiebanden:

- stad formeel onderdeel van graafschap Gelre

Buurlanden:

- Gelre
- Gulik
- Horn
- Loon
- Valkenburg

100

stad Roermond van Gelre

Familiebanden:

- stad formeel onderdeel graafschap Gelre

Buurlanden:

- Gelre
- Gulik
- Heinsberg
- Horn
- Loon
- Valkenburg

100

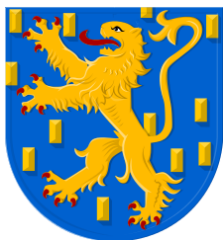
stad Susteren van Valkenburg

Familiebanden:

- stad formeel onderdeel van de heerlijkheid Valkenburg

Buurlanden:

- Gelre
- Heinsberg
- Horn
- Loon
- Valkenburg

50

stad 's-Hertogenrade van Gulik

Familiebanden:

- stad formeel onderdeel van graafschap Gulik

Buurlanden:

- Aken
- Gulik
- Keulen
- Valkenburg

50

50

stad Maastricht van Brabant en Luik

Familiebanden:

- tweeherigheid: stad formeel onderdeel van hertogdom Brabant en bisdom Luik

Buurlanden:

- Brabant
- Loon
- Luik
- Valkenburg

50

100

Gwijde van Dampierre Graaf van Vlaanderen

Familiebanden:

- schoonvader van Jan van Brabant
- schoonvader van Floris van Holland
- vader Jan van Vlaanderen

Buurlanden:

- Brabant
- Henegouwen
- Holland
- Luik
- Voorne

50

200

Kruistochten

Op kruistocht met Lodewijk IX heb je het leven gered van één van de heren die zich nu in het vijandelijk kamp bevinden. Deze heer weigert tegen jou te vechten.

Kies één heer (geen stad) uit het vijandig leger. Leg deze kaart op de de bondgenootkaart. De eerstvolgende confrontatie doet deze kaart niet mee.

Huurlingen

Je legeraanvoerder heeft nog wat geld op kunnen halen bij de steden en huurt een groep huurlingen in.

50

50

Leg de kaart bij je leger. Het levert extra troepen op voor de eerstvolgende slag.

Zwarte Schaaap

Een langsluimerende familieruzie komt tot uitbarsting en één familielid stapt over naar het andere kamp.

Als er bij de tegenpartij twee (schoon) broers samen vechten, kies je de minst sterke. Deze heer vecht nu aan jouw kant. Pak zijn kaart en leg het bij jouw leger. Deze kaart geldt niet voor Gelre, Valkenburg, Brabant en Berg.

Plots overlijden

Een heer heeft een longontsteking opgelopen en komt te overlijden.

Kies één heer uit in het vijandelijk leger die sterft. Leg zijn bondgenootkaart af. Deze kaart komt niet meer in het spel. Deze kaart mag niet op Gelre, Valkenburg, Brabant en Berg gespeeld worden.

Halve kracht

Onrust in de landerijen zorgt ervoor dat je veel troepen in je land moet achterlaten. Je kan dus maar de helft van de beloofde troepen meenemen naar de veldslag.

Leg deze kaart op een bondgenootkaart van de tegenpartij. De aantallen van deze heer tellen slechts half mee bij de eerstvolgende confrontatie.

Veldtocht tegen de Friezen

De Hollandse graaf Floris V gaat op veldtocht tegen de Friezen en heeft al zijn leenmannen nodig.

Met het spelen van deze kaart trekken zowel Floris V als alle leenmannen van Holland zich terug uit de strijd. Hun kaarten worden definitief uit het spel gehaald.

Handelsbelangen

Voor steden is de handel heel belangrijk en daarom willen zij niet aan de verkeerde kant strijden.

Als je al drie of meer steden aan jouw kant in je leger hebt, mag je één stad pakken die zich bij de tegenpartij heeft aangesloten en bij jouw legerkamp leegen.

Eerste op locatie

Jouw leger is als eerste op locatie zodat je de hogere grond kan onderzoeken. Dit geeft je voordeel bij de eerstvolgende veldslag.

50

50

Leg deze kaart bij je leger. Je leger wordt hierdoor sterker bij de eerstvolgende veldslag.

Broederliefde

Twee broers kunnen het toch niet over hun hart verkrijgen om tegen zijn broer te vechten en kiest zijn zijde.

Als twee volle broers tegenover elkaar staan mag je de broer die niet in jouw leger zit, aan jouw leger toevoegen.

Modder

Je hebt pech omdat je cavalerie op een drassige ondergrond moet vechten. Hierdoor zijn ze minder effectief.

-100

Deze kaart moet je meteen bij je leger neerleggen. Bij de eerstvolgende confrontatie is je cavalerie minder waard.

Volhardende troepen

Hoewel de tegenpartij verwacht dat je infanterie snel weg zou rennen, blijven je troepen verbeterd staan.

50

Leg deze kaart bij je leger. Deze levert extra kracht in de eerstvolgende confrontatie.

Dood van een veldheer

Helaas is één van je eigen veldheren onverwacht overleden.

Deze kaart moet je meteen uitspelen. Kies één van je heren (geen stad) en leg zijn kaart weg. Hij doet niet meer mee.

Keizer Rudolf van Habsburg

De Duitse keizer heeft ruzie met zijn leenmannen in Beieren en roept de leenmannen Nassau en Tecklenburg op om hem te ondersteunen in het Oosten.

De speler die deze kaart speelt kiest welke van deze twee graven weggelegd wordt en wanneer. Deze vecht dan niet meer mee voor de rest van de oorlog.

Slechte strateeg

De veldheer van de tegenstander blijkt een slechte veldheer. Hij laat zijn cavalerie doodlopen op een muur van pikiers.

-100

Leg deze kaart bij het vijandelijk leger. Het verzwakt zijn troepen in de eerstvolgende confrontatie.

Te laat

Eén van je veldheren heeft een verkeerde route naar het slagveld genomen en komt te laat aan.

Schud je leger en trek blind één van je kaarten. Leg deze terug met deze kaart erop. Deze kaart zal de eerstvolgende veldslag missen.

Huurlingen

Je legeraanvoerder heeft nog wat geld op kunnen halen bij de steden en huurt een groep huurlingen in.

50

50

Leg de kaart bij je leger. Het levert extra troepen op voor de eerstvolgende slag.

Franse koning

De Franse koning wil niet dat zijn leenmannen zich met een Duitse successiestrijd bemoeien en roept de graaf van Vlaanderen, één van zijn leenmannen, op niet mee te vechten.

Leg deze kaart op de Graaf van Vlaanderen. Hij zal de eerstvolgende confrontatie niet meevechten.

Liefde

Eén van je heren is zodanig verliefd op de dochter van iemand uit de tegenpartij dat hij op het laatste moment overloopt.

Deze kaart moet je meteen uitspelen. Kies één van de heren (geen steden) in je leger en leg deze bij het vijandelijk leger.

Pauselijke oproep

Zelfs de paus is op de hoogte van het Limburgse successieconflict. Hij eist dat alle geestelijke leiders zich terugtrekken uit de strijd.

Leg deze kaart op een (aarts)bisschop. Deze heer doet niet mee in de eerstvolgende confrontatie.

Verraad

Eén van je bondgenoten loopt over. Niet al zijn troepen zijn het eens, dus een aantal blijven aan je zijde vechten.

Deze kaart moet je meteen spelen. Kies één bondgenootkaart uit je leger dat naar de tegenpartij gaat. Leg deze kaart bij het vijandige leger.

Grenscnflict

Twee buurlanden in je leger krijgen ruzie over de grens en worden het niet meer eens. De vete loopt zo hoog op dat er één overloopt naar de vijand.

Kijk of er bij je leger twee burens van elkaar vechten. Kies een buurpaar uit. Pak de zwakste van de twee kaarten en voeg deze toe aan het vijandige leger.

Keulse opstand

De aartsbisschop van Keulen heft tol op de Rijn tot grote woede van de Keulenaren. De stedelingen zijn het beu en keren zich tegen de aartsbisschop.

Als de stad Keulen en de aartsbisschop aan dezelfde kant vechten, loopt de stad Keulen over naar de andere kant tot het einde van het spel.

Stadsbrand

In een stad breekt brand uit. Grote delen zijn verwoest en veel levens verloren. De stad trekt zich terug uit de successiestrijd.

Met het spelen van deze kaart kies je één stad (behalve Keulen). Deze stad doet niet meer mee voor de rest van de oorlog.

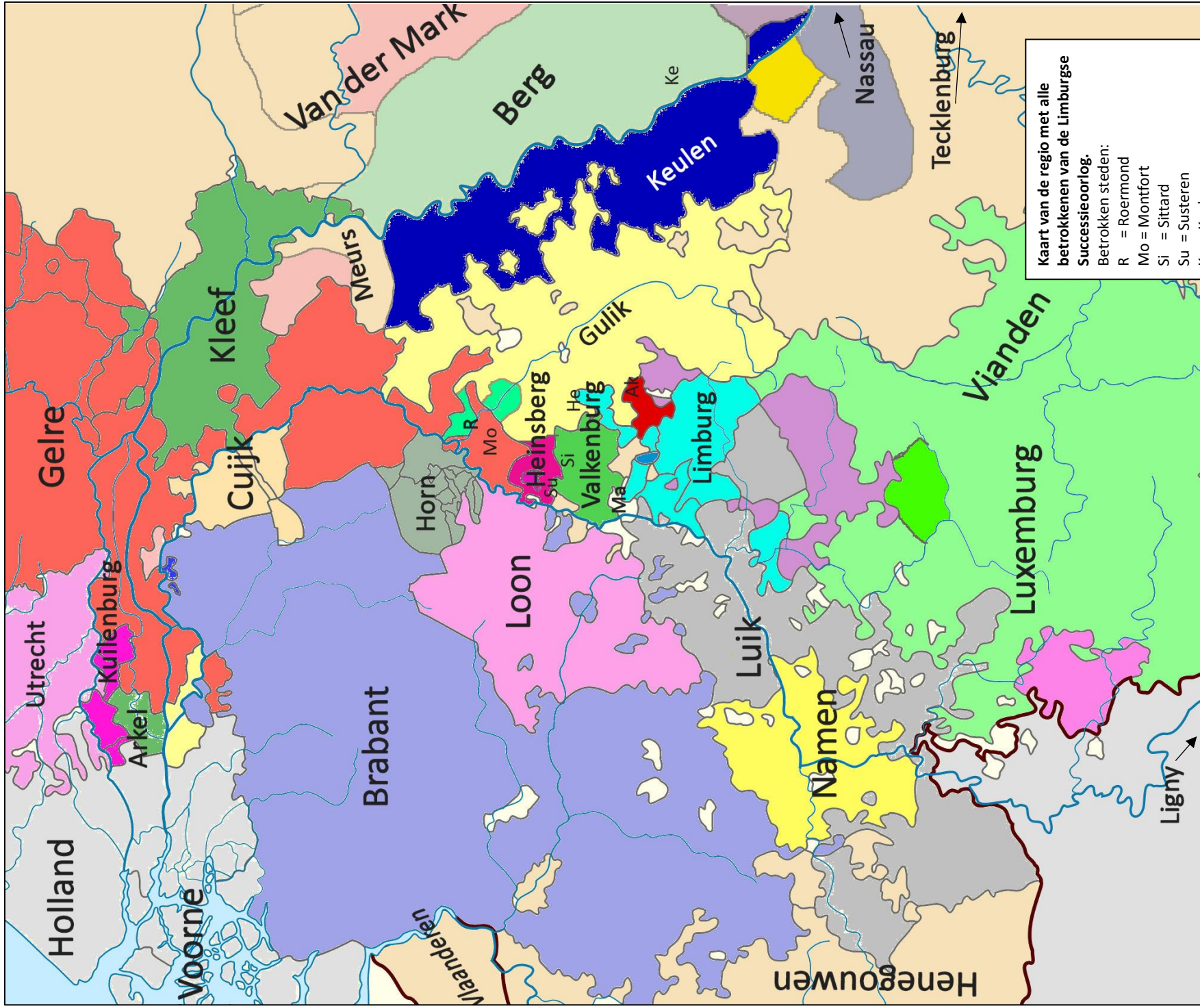
Regen

Door regenval zijn de boogpezen nat worden en niet meer te gebruiken zijn. De boogschutters zijn hierdoor minder effectief..

-200

Leg deze kaart meteen bij je eigen leger. Je boogschutters zijn minder waard in de eerstvolgende confrontatie.

**Kaart van de regio met alle
betrokkenen van de Limburgse
Successieoorlog.**
 Betrokken steden:
 R = Roermond
 Mo = Montfort
 Si = Sittard
 Su = Susteren
 Ke = Keulen
 Ma = Maastricht
 Ak = Aken
 Ke = Keulen.